

Deze
Signalenwaaier
is een hulp-
middel voor het
herkennen en
uitvragen van
signalen van
mensenhandel

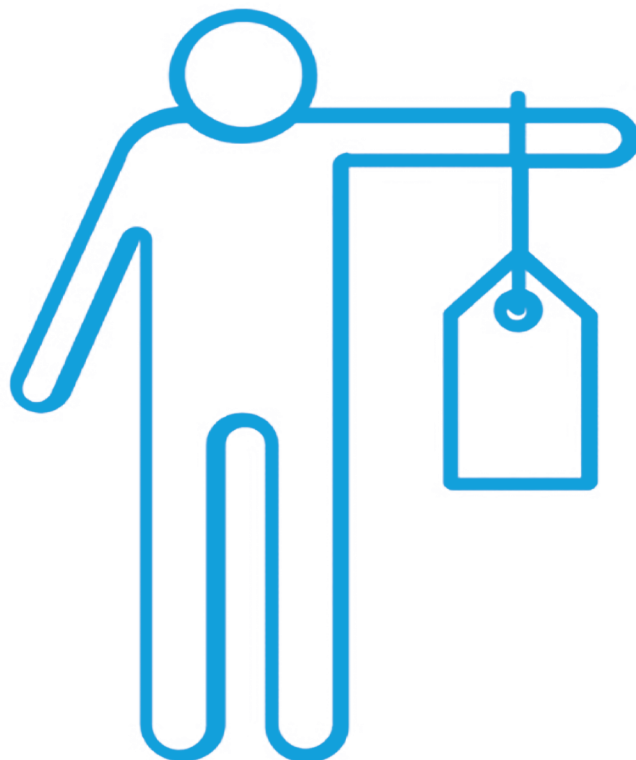

Inhoudsopgave

Mensenhandel	3
Seksuele uitbuiting	6
Criminele uitbuiting	9
Arbeidsuitbuiting	12
Gedwongen orgaanverwijdering	15
Tips	17
Belangrijke begrippen	19
Sociale kaart	21

Mensenhandel

Mensenhandel is het werven, vervoeren, overbrengen of opnemen en huisvesten van mensen met gebruik van dwang (o.a geweld, chantage, mishandeling). Het doel van de mensenhandelaar is het uitbuiten van een persoon. Het is een vorm van geweld waarbij iemand geld verdient aan de ander.

Mensenhandel en Veilig Thuis

Mensenhandel is een vorm van geweld in een afhankelijkheidsrelatie. Dat maakt dat burgers en instanties ook bij adviesvragen en zorgen rondom signalen van mensenhandel contact kunnen leggen met Veilig Thuis. De politie behandelt mensenhandel vanuit het strafrecht wanneer er harde feiten zijn. Veilig Thuis is betrokken vanuit zorg en kijkt voornamelijk naar zachte signalen.

Vormen van mensenhandel

De vier vormen van mensenhandel zijn: seksuele uitbuiting, criminele uitbuiting, arbeidsuitbuiting en gedwongen orgaanverwijdering. In de volgende hoofdstukken vind je signalen en bijbehorende vragen die je kan stellen. Er zijn signalen die voor elke vorm van mensenhandel gelden en signalen die specifiek zijn voor een vorm van uitbuiting.

Algemene signalen

Onderstaande signalen komen voor bij alle vormen van mensenhandel.

De persoon:

- is minderjarig
- heeft geen eigen woonruimte in Nederland
- heeft een vals of vervalst paspoort
- heeft geen (medische) hulpverlening
- kan of mag geen contact hebben met de buitenwereld (sociaal isolement)
- is verplicht om een minimumbedrag per dag te verdienen
- heeft een onderdanige houding ten opzichten van de mogelijke uitbuiters
- heeft kenmerken die duiden op afhankelijkheid van de mogelijke uitbuiters (bijvoorbeeld tatoeages of voodoo materiaal)
- heeft een relatie met personen of locaties die geassocieerd worden met mensenhandel
- werkt afwisselend op verschillende plaatsen

Vragen bij mensenhandel

- ★ Wat is de leeftijd van de persoon?
- ★ Wordt de persoon gedwongen om te werken?
- ★ Heeft de persoon werk in Nederland aangeboden gekregen en is het werk niet zoals de persoon had verwacht?
- ★ Wat was de intentie van de persoon toen hij/zij naar Nederland kwam of deze stad/plek?
- ★ Is het paspoort ingenomen door derden?
- ★ Heeft de persoon een eigen ID-kaart of paspoort in bezit?
- ★ Komt de persoon angstig over?
- ★ Wordt de persoon bedreigd?
- ★ Wordt het netwerk van de persoon bedreigd?
- ★ Is er sprake van letsel, verwondingen of toegebrachte brandmerken?
- ★ Mag de persoon niet naar de huisarts als hij/zij ziek is?
- ★ Is de persoon kwetsbaar (o.a. ongedocumenteerd, LVB-problematiek, verslaafd, vluchteling, LHBTIQ+)?
- ★ Is de persoon veranderd van kleding en uiterlijk?
- ★ Heeft de persoon meerdere telefoons?
- ★ Heeft de persoon opeens veel geld?
- ★ Verdient een ander geld aan de handelingen van de persoon?
- ★ Heeft de persoon (hoge) schulden?
- ★ Krijgt de persoon onder het wettelijk minimumloon betaald?
- ★ Rouleren er beelden op sociale media van de persoon waar hij/zij zich voor schaamt?
- ★ Woont de persoon op dezelfde plek als waar hij/zij werkt?
- ★ Wordt de persoon beperkt in vrijheid?
- ★ Is de persoon altijd in gezelschap van een andere persoon?
Bijvoorbeeld een tolk uit de kennissenkring?

Seksuele uitbuiting

Seksuele uitbuiting is de meest bekende vorm van mensenhandel. Het betreft het gedwongen verlenen van seksuele diensten ten behoeve van (financieel) gewin voor anderen. Seksuele uitbuiting komt voor in de fysieke seksuele dienstverlening, maar ook in het online domein. Bijvoorbeeld in de vorm van gedwongen seksuele diensten via digitale platforms.

Seksuele uitbuiting en seksuele dienstverlening zijn niet hetzelfde. Seksueel werk is in Nederland een legaal beroep. Desalniettemin is de sector seksuele dienstverlening wel kwetsbaar voor uitbuiting.

[bron: CoMensha]

Signalen seksuele uitbuiting

De persoon:

- heeft een obsessie met seks, opvallend veel kennis over seksualiteit en/of veel wisselende seksuele contacten
- heeft sporen van geweld, mishandeling of zelfverwonding
- ziet er ongezond uit (moe, vermagerd)
- vertoont wegloopgedrag en/of suïcide signalen
- heeft grote angst of afkeer voor lichamelijk contact
- ziet er overdreven verzorgd uit en heeft een sterk veranderd uiterlijk (kleding, make-up, borstvergroting, tatoeages)
- laat een gedragsverandering zien: ander gedrag op verschillende plekken en/of crimineel gedrag
- heeft weinig zelfvertrouwen, een lage zelfwaardering en een weinig realistisch zelfbeeld
- is ongewenst zwanger, heeft een blaasontsteking, soa's, vaginale en/of anale klachten
- wordt gechanteerd met pikant beeldmateriaal (sextortion)
- heeft plotseling nieuwe (online) contacten (niet leeftijdsconforme/risicovolle)
- wordt door vermoedelijke uitbuiters opgehaald (met scooter/auto)
- heeft in gesprek met professionals altijd een derde bij zich die controle heeft (over het gesprek, de financiën, officiële documenten)
- onttrekt zich aan het eigen sociale netwerk zoals ouders, school, vrienden (isolement) en/of hangt veel op straat
- verzuimt van school (vooral op maandag en vrijdag) en heeft (onverklaarbare) slechte schoolprestaties

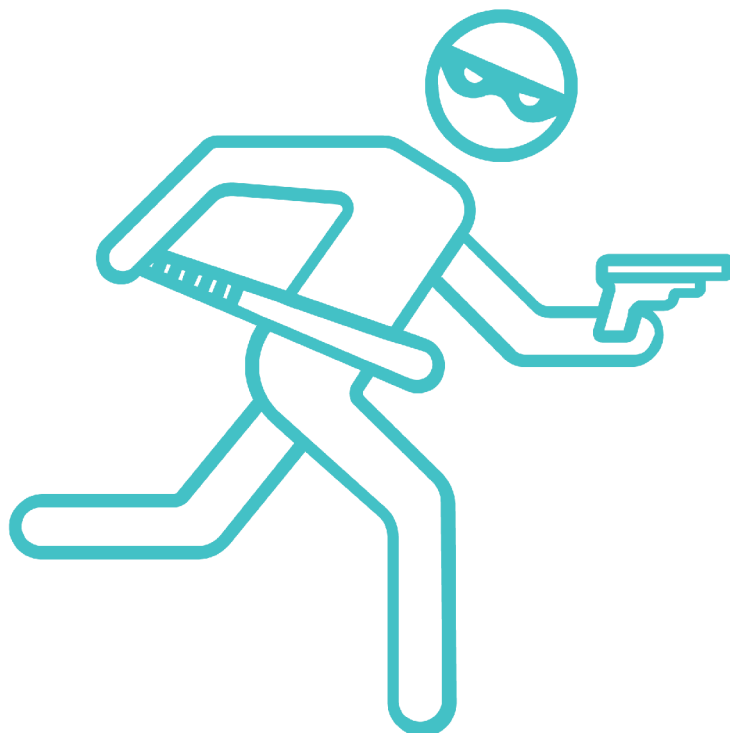
Vragen bij seksuele uitbuiting

- ★ Heeft de persoon sporen van mishandeling, geweld of zelfverwonding?
- ★ Heeft de persoon wisselende seksuele contacten?
- ★ Mag de persoon klanten weigeren?
- ★ Wordt de persoon gedwongen om bij ziekte te werken?
- ★ Wist de persoon waar hij/zij ging werken en verblijven? Is dit op dezelfde plek?
- ★ Is de persoon afhankelijk vanwege onder andere het terugbetalen van een schuld, het niet in bezit zijn van eigen paspoort, verslaving, huisvesting, de taal?
- ★ Mag de persoon het verdiende geld houden?
- ★ Heeft de persoon veel geld op zak?
- ★ Wordt de persoon altijd door iemand vergezeld wanneer hij/zij naar buiten gaat?
- ★ Heeft de persoon contacten met het eigen netwerk verbroken?
- ★ Heeft de persoon meerdere telefoons? En wordt de persoon regelmatig gebeld?
- ★ Gaat de persoon niet meer naar school?
- ★ Is er sprake van verslechterde schoolprestaties?
- ★ Heeft de persoon plotseling nieuwe contacten?
- ★ Hangt de persoon veel op straat rond?
- ★ Is de persoon veranderd qua uiterlijk (make-up, kleding, vermagerd) of gedrag stemmingswisselingen, teruggetrokken)?
- ★ Is de persoon aanspreekbaar (taalbarrière, onder invloed van middelen, wilsonbekwaam)?
- ★ Heeft of wil de persoon een tatoeage met een naam of een speciaal teken?
- ★ Bezoekt de persoon regelmatig de huisarts of het ziekenhuis (i.v.m. soa's, verwondingen, abortus)?
- ★ Wordt de persoon aangetroffen op afgelegen locaties of hotelkamers?
- ★ Beschikt de persoon over zijn/haar eigen inlogcodes en wachtwoorden?
- ★ Staan er meerdere telefoonabonnementen op zijn/haar naam? Of andere goederen?

Criminele uitbuiting

Slachtoffers van criminele uitbuiting worden gedwongen tot het plegen van criminele activiteiten, zoals zakkenrollerij, diefstal en drugsgerelateerde misdrijven. Daarnaast omvat criminele uitbuiting ook het onder dwang ronselen van nieuwe slachtoffers voor criminele uitbuiting of andere vormen van mensenhandel.

[bron: CoMensha]

Signalen criminele uitbuiting

De persoon:

- wordt gedwongen om mensen te beroven of zakken te rollen en moet daarna de buit afstaan
- wordt gedwongen om te bedelen en moet daarna de buit afstaan
- wordt gedwongen om in te breken of te stelen en moet daarna de buit afstaan
- woont op een plaats die de vermoedelijke uitbuiters (bijv. de leider van een bende) heeft bepaald
- wist niet dat hij/zij moest bedelen of strafbare activiteiten moest uitvoeren
- verzuimt van school
- hangt veel op straat rond, heeft weinig binding met thuis. Kan gepaard gaan met ruzies of meningsverschillen
- gebruikt middelen
- kan dader of slachtoffer zijn
- heeft schulden, onverklaarbare inkomsten en/of voor korte tijd grote geldbedragen op de bankrekening

Vragen bij criminele uitbuiting

- ★ Geeft de persoon aan dat hij/zij gedwongen is om een strafbaar feit te plegen?
- ★ Heeft de persoon (onverklaarbare of plotseling) slechte schoolcijfers?
- ★ Is de persoon veel afwezig van school?
- ★ Heeft de persoon concentratieproblemen?
- ★ Is er iets veranderd aan het uiterlijk /de uiterlijke verzorging / de kleding van de persoon?
- ★ Zijn er drugs of gestolen spullen gevonden bij de persoon, zonder dat hij/zij een voorgeschiedenis heeft in het criminele circuit?
- ★ Is de persoon gespannen of angstig(er)?
- ★ Heeft de persoon wisselende emoties of een plotselinge gedragsverandering?
- ★ Vertoont de persoon probleemgedrag (o.a. vechten, drank- en/of drugsgebruik)?
- ★ Is er sprake van 'wegloopgedrag'?
- ★ Zijn er tekenen van mishandeling of zelfverwonding?
- ★ Gaat de persoon om met mensen die crimineel gedrag vertonen?
- ★ Wordt de persoon gehaald en/of gebracht met scooter of auto?
- ★ Kan de persoon het contact met een groep moeizaam verbreken?
- ★ Is er sprake van een ongelijke relatie met een vriend of familielid?
- ★ Wordt de persoon aangetroffen op afgelegen locaties of hotelkamers?
- ★ Beschikt de persoon over zijn/haar eigen inlogcodes en wachtwoorden?
- ★ Staan er meerdere telefoonabonnementen op zijn/haar naam? Of andere goederen?

Arbeidsuitbuiting

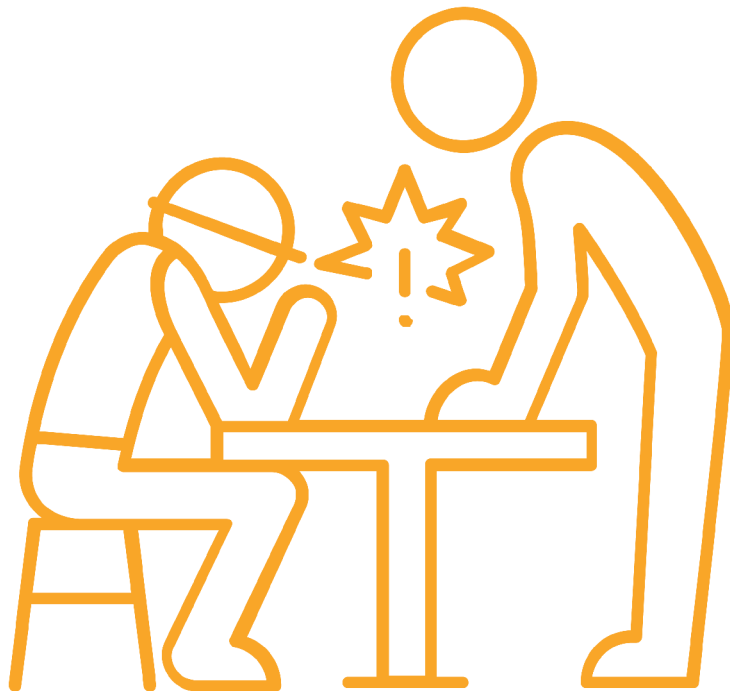
Arbeidsuitbuiting verwijst naar gedwongen arbeid of dienstverlening buiten de seksuele dienstverlening. Slachtoffers worden gedwongen om in vaak erbarmelijke omstandigheden te werken en tegen geen of te weinig salaris.

De gedwongen arbeid komt voor in sectoren die georganiseerd zijn via brancheverenigingen, collectieve arbeidsovereenkomsten (cao's) of belangengroepen.

Voorbeelden hiervan zijn de transportsector, bouwsector of horeca.

Gedwongen dienstverlening daarentegen speelt zich meestal af in de informele sector, waar doorgaans geen officiële arbeidsovereenkomsten of brancheverenigingen bestaan. Het omvat activiteiten zoals gedwongen huishoudelijk werk, onder dwang werken als au-pair of gedwongen verkoop van straatkranten.

[bron: CoMensha]

Signalen arbeidsuitbuiting

De persoon:

- doet gevaarlijk en ongezond werk
- wordt mishandeld, gechanteerd, afgeperst, gedwongen of bedreigd
- heeft geen rust, pauzes of vrije dagen
- maakt lange werkdagen
- krijgt niet betaald, te weinig betaald of moet lang op een betaling wachten
- moet een groot deel van inkomsten afdragen
- wordt zwart betaald
- moet een hoge schuld afbetalen aan de werkgever
- beschikt niet over een eigen paspoort en/of eigen geld
- is met valse beloften naar Nederland gehaald
- verblijft illegaal in Nederland en/of is angstig voor een uitzetting
- is niet verzekerd tegen bijvoorbeeld ongevallen en/of mag niet naar de huisarts
- woont in een bedrijfspand of op het bedrijfsterrein, of de persoon is op een andere manier slecht gehuisvest
- is niet op de hoogte van het verblijf of werkadres, weet niet waar hij/zij verblijft

Vragen bij arbeidsuitbuiting

- ★ Wordt de persoon gedwongen om bepaalde werkzaamheden te verrichten?
- ★ Moet de persoon gevaarlijk of ongezond werk doen?
- ★ Hoe zien de werkdagen van de persoon eruit?
- ★ Zijn er pauzes, hoe lang is de werkdag?
- ★ Wordt er voldaan aan de ARBO-wet?
- ★ Zijn de werkzaamheden legaal?
- ★ Woont en werkt de persoon op dezelfde plek?
- ★ Hoe ziet de woon- en werkplek eruit?
- ★ Zijn er sanitaire voorzieningen, privacy en voldoende hygiëne?
- ★ Wordt de persoon te weinig betaald?
- ★ Wordt de persoon zwart betaald?
- ★ Moet de persoon aan zijn/haar werkgever een 'schuld' terugbetalen?
- ★ Is er sprake van een getekende arbeidsovereenkomst?
- ★ Zijn de arbeidsvoorwaarden duidelijk gedefinieerd?
En wordt hieraan gehouden?
- ★ Is de persoon verzekerd en mag hij/zij naar de huisarts en/of het ziekenhuis?
- ★ Kan de persoon ontslag nemen zonder angst voor represailles?

Gedwongen orgaanverwijdering

Slachtoffers van gedwongen orgaanverwijdering worden gedwongen om een orgaan af te staan. Vanwege het beperkte aantal geregistreerde slachtoffers is nog relatief weinig bekend over deze vorm van mensenhandel in Nederland.

[bron: CoMensho]

Orgaanhandel en mensenhandel met het oog op orgaanverwijdering zijn bijna overal ter wereld verboden. Iran is de grote uitzondering.

[bron: Kennislink, Ellis Lolie]

Signalen gedwongen orgaanverwijdering

De persoon:

- heeft onverklaarbare littekens
- heeft één nier
- heeft medische complicaties en/of geen juiste medische hulp (gehad)
- heeft kenmerken die duiden op afhankelijkheid van de exploitant/uitbouter (bijvoorbeeld tatoeages of voodoomateriaal)
- heeft een relatie met personen of locaties die geassocieerd worden met mensenhandel
- is na een medische ingreep in bezit van een opvallend groot geldbedrag
- heeft een donornier in het buitenland gekregen en keert met complicaties terug naar Nederland

Vragen bij gedwongen orgaanverwijdering

- ★ Geeft de persoon aan een orgaan tegen betaling te hebben afgestaan in Nederland of het buitenland?
- ★ Heeft de persoon een reis gemaakt naar Iran, Afrika, China of Kosovo?
- ★ Is de persoon onder druk gezet om papieren te ondertekenen dat de orgaanverwijdering altruïstisch was?

Tips

Heb je contact met een slachtoffer van mensenhandel?
Een aantal tips die je kan helpen:

Psycho-educatie

Psycho-educatie over wat mensenhandel is en de daarbij horende psychologische processen.

Geen oordeel

Verleen hulp en wees er zonder oordeel voor een slachtoffer na een terugval of bij een terugval.

Accepteer

Accepteer dat iemand (nog) niet wil/kan veranderen (18+).

Vervolg

Schets een duidelijk beeld van het vervolg.

Geen victim blaming

Pas op met victim blaming. Luister actief en zonder oordeel. Blijf weg van de vraag waarom iemand iets wel of niet heeft gedaan.

Realistisch en betrouwbaar

Doe wat je zegt en zeg wat je doet.

Outreaching

Rijk uit naar het slachtoffer en wees bereikbaar.

Verwevenheid van dader en slachtoffer

Besef en erken dat slachtoffers ook dader daden kunnen verrichten en dat daders slachtoffer kunnen zijn (van mensenhandel maar ook van hun trauma's).

Zelfbeoordeling

Besef dat slachtoffers zichzelf vaak niet als slachtoffer zien.

Krachten

Ontdek en verwoord de krachten van het slachtoffer of de dader.

Hulpvraag

Steek in op de hulpvraag. Hier kan je heel praktisch vaak hulp bieden. Dit kan betekenen dat je helpt met bijv. het vinden van een huisarts, het regelen van een fiets e.d. totdat het tot een diepliggender hulpvraag komt.

Begrip

Probeer het levensverhaal van het slachtoffer echt te ontdekken en te begrijpen (erkenning).

Lange adem

Investeer tijd in (de relatie met) het slachtoffer.

Vertrouwensrelatie

Bouw een vertrouwensrelatie op, val de mensenhandelaar niet af.

Belangrijke begrippen

Hieronder vind je een aantal belangrijke begrippen die je tegen kunt komen wanneer je in aanraking komt met mensenhandel.

Universele Rechten van de Mens

Mensenhandel is in strijd met mensenrechten.

Artikel 273f Wetboek van Strafrecht

Mensenhandel is strafbaar gesteld in artikel 273f van het Wetboek van Strafrecht.

B8/3 regeling

Het doel ervan is buitenlandse slachtoffers van mensenhandel in staat te stellen aangifte te doen door de dreiging van onmiddellijke uitzetting weg te nemen. De politie moet slachtoffers van mensenhandel daarom altijd op het recht van aangifte en B8/3 wijzen. Het slachtoffer heeft dan drie maanden bedenktijd om in alle rust te besluiten of hij/zij aangifte wil doen. Aan het recht op aangifte is het recht op een tijdelijke verblijfsstatus gekoppeld; tijdens en ten behoeve van de strafrechtelijke procedure.

Non-punishment beginsel

Non-punishment principe: voor slachtoffers van mensenhandel geldt het non-punishmentprincipe. Dit betekent dat ze niet mogen worden gestraft voor strafbare feiten die zij onder dwang, gedurende de uitbuitingsperiode hebben begaan.

Secundaire victimisatie

Herhaald slachtofferschap, ook wel secundaire victimisatie, houdt in dat een slachtoffer van een heftig incident (primaire victimisatie), nogmaals slachtoffer wordt. Dit keer door de houding of werkwijze van de omgeving. Dit kan door bijvoorbeeld politie, artsen of advocaten, maar ook door collega's of familie. Het kan ontstaan wanneer een slachtoffer zich niet gehoord voelt, maar ook als het voelt alsof ze niet met respect worden behandeld of geen toegang krijgen tot nodige informatie. Of door een belastend juridisch proces.

Dublin-claim

Het is mogelijk dat een vreemdeling op grond van een Dublin-claim kan worden overgedragen aan een ander Europees land. De Dublinverordening (officieel Verordening Dublin III) is een Europese Verordening. Hierin staat beschreven hoe kan worden bepaald welk land verantwoordelijk is voor de behandeling van een verzoek om internationale bescherming (asiel). Meestal is dat het land waar de vreemdeling het Schengengebied als eerste is binnengekomen.

Push- en pull factoren

In het proces van uitbuiting spreken we van zogenaamde push- en pullfactoren. De pushfactoren zorgen ervoor dat slachtoffers zich aangetrokken voelen tot het zoeken van een nieuw leven. De pullfactoren zorgen ervoor dat slachtoffers zich aangetrokken voelen door een nieuw leven ergens anders.

Pushfactoren

Pushfactoren die uit het onderzoek naar voren komen zijn:

- Armoede en werkloosheid
- Familiesituaties, zoals de dood van ouders/huisgenoot, echtscheiding, polygamie en vroege zwangerschap
- Persoonlijke problemen zoals verkrachting, misbruik en homoseksueel zijn

De slachtoffers zijn vaak jong, naïef en ongeschoold waardoor zij het risico niet voldoende kunnen beoordelen.

Pullfactoren

Pullfactoren die uit het onderzoek naar voren komen zijn:

- Valse beloften, zoals een baan of rijkdom
- Manipulatie door de handelaren
- Het idee dat de kwaliteit van leven in het Westen beter is, waardoor risico's verkeerd worden ingeschat

[bron: TheBridge2Hope - research naar mensenhandel en uitbuiting]

Verwevenheid dader en slachtoffer

Besef de verwevenheid van daderschap en slachtofferschap. Meer dan de helft van de daders heeft een hulpverleningsgeschiedenis.

[bron: CKM]

Sociale kaart

Landelijke organisaties Handhaving

Politie

112 / 0900 – 8844

AVIM

088 – 965 77 00

Afdeling Vreemdelingen Identificatie Mensenhandel en Mensensmokkel van de politie. Asielzoekers dienen zich te melden bij een van de aanmeldcentra van AVIM.

Nederlandse arbeidsinspectie

0800 – 5151

www.nlarbeidsinspectie.nl/melden

Opsporingsbevoegdheid voor arbeidsuiting

Koninklijke Marechaussee

0800 – 1814

De KMar en Douane worden vaak door elkaar gehaald. Als simpel ezelsbruggetje helpt misschien het volgende: douane gaat over dingen, marechaussee gaat over mensen. Voor asielzoekers die op Schiphol aankomen is er een speciaal aanmeldcentrum bij de Koninklijke Marechaussee.

Organisaties Mensenhandel

Comensha

033 – 448 11 86

Het landelijk Coördinatiecentrum tegen Mensenhandel (CoMensha) zet zich in voor de belangen en rechten van slachtoffers van mensenhandel in Nederland. Zij doen dit door het onderwerp overal in Nederland op de agenda te krijgen, signaleren en adviseren over beelden en trends en door voorlichting te geven. Comensha bemiddelt namens de cliënt en zoekt bijvoorbeeld naar een opvang.

Fairwork

06 – 517 712 49 (Whatsapp)

Drie aandachtsgebieden van Fairwork:

- 1) Slachtoffers begeleiden die uit hun isolement willen breken, of die dat net hebben gedaan (samen met politie, justitie en andere organisaties).
- 2) Professionals trainen die in aanraking komen met slachtoffers van moderne slavernij (hoe kun je ze herkennen en hoe ga je met ze om?)
- 3) Publiek, politiek en werkgevers bewust maken van het probleem en aanzetten tot meer aandacht en actie.

Wegwijzer Mensenhandel

www.wegwijzermensenhandel.nl

De Wegwijzer mensenhandel helpt professionals de juiste ondersteuning te vinden voor slachtoffers van mensenhandel.

Zorgcoördinator mensenhandel

Iedere provincie heeft een zorgcoördinator die slachtoffers bij staat bij het juridische proces en toeleiden naar begeleiding en/of opvang. Deze functie is in iedere provincie ergens anders belegd. Veilig Thuis kan je helpen aan de contactgegevens.

Bedankt!

**Nu kun je de signalen van mensenhandel opzoeken,
beter herkennen én weet je hoe je deze uit kunt vragen.**

Bij vragen: neem contact met ons op via 0800 – 2000.

